

174

Міністерство освіти і науки України
Первомайський науково навчальний інститут
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

Інженерно-економічний факультет
Кафедра «Економіки, обліку та підприємництва»

ЗАТВЕРДЖУЮ



Лектор І.О. ПІННІ НУК

І.О. Жувагіна

20 dd року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНКА РИЗИКІВ/

JUSTIFICATION OF ECONOMIC DECISIONS AND RISK ASSESSMENT

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти – перший бакалаврський
(перший (бакалаврський)/ другий (магістерський))

тип дисципліни – обов'язкова
(обов'язкова/ вибіркова)

мова викладання – українська
(українська / англійська)

Первомайськ – 2022 рік

Робоча програма «Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 05- Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 – Економіка освітня програма – Економіка підприємства та спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність освітня програма – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність „30” 08 2022 року - 20 с.

Розробник: Філіпішина Л.М., д.е.н., професор кафедри «Економіки, обліку та підприємництва»

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків» узгоджено гарантими освітніх програм:

Гарант освітньої програми «Економіка підприємства»
Хмарська Ірина Анатоліївна к.е.н., доцент Хмарська І.А.

Гарант освітньої програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Жувагіна Ірина Олександрівна к.е.н., доцент Жувагіна І.О.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків» розглянуто на засіданні кафедри «Економіки, обліку та підприємництва»

Протокол від “31” 08 2022 року № 1

Завідувач кафедри "Економіки, обліку та підприємництва" Гришина Л.О.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків» розглянуто Науково-методичною радою ПННІ НУК

Протокол від “31” 08 2022 року № 1 Голова Наук.-метод. Гришина Л.О.

Розподіл навчальних годин

№ семе- стру	Кіль- кість тижнів	Загальний обсяг		Розподіл аудиторних занять				Самос- тійна робота	Форма атес- тації
		годин	Кре- дитів	Лекц.	Практ	Лаб.	Індив.		
Денна форма навчання									
Гр. 35 ЕП-20									
6	15	90	3	30	15			45	ІСПИТ
Всього		90	3	30	15			45	
Заочна форма навчання									
Гр. 42-ПТ-17-3									
5		150	5	6	4			140	ІСПИТ
Всього:		150	5	6	4			140	

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	5
3. Передумови для вивчення дисципліни	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни	7
6. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування	16
7. Форми поточного та підсумкового контролю	16
8. Критерії оцінювання результатів навчання	18
9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	19
10. Рекомендовані джерела інформації	19

Вступ

Анотація

Мета: формування знань і навичок з технологією прийняття рішень, основами сучасної економічної ризикології та на основі набутої систематизованої інформації сформувати комплексну систему знань і практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику.

Завдання: опанування форм, методів і процесу планування і контролю; визначення структури і технології розроблення типових планів щодо економічного і соціального розвитку підприємства, складу показників і методики їх розрахунку, оптимізації виробничої програми, засвоєння методики планування показників господарської діяльності підприємства; оволодіння методикою та засобами розробки заходів, формування виробничого плану, складання організаційного плану, оцінювання ризиків та розробки фінансового, функціонування і розвитку підприємства.

Предмет: процес планування і контролю діяльності підприємства, вивчення методів та засобів ефективної організації виробництва продукції, забезпечення просування товару на ринках збуту, а також зменшення ризиків від реалізації комерційної ідеї в конкретних умовах, виходячи з поставлених цілей та завдань.

Ключові слова: підприємство, господарські рішення, оцінка, виробництво, ризики.

Summary

Objective: to form knowledge and skills with decision-making technology, the basics of modern economic risk and on the basis of acquired systematic information to form a comprehensive system of knowledge and practical skills to justify business decisions with varying degrees of uncertainty and risk.

Tasks: mastering the forms, methods and process of planning and control; determination of the structure and technology of development of standard plans for economic and social development of the enterprise, the composition of indicators and methods of their calculation, optimization of the production program, mastering the method of planning indicators of economic activity of the enterprise; mastering the methods and means of developing measures, forming a production plan, drawing up an organizational plan, risk assessment and financial development, operation and development of the enterprise.

Subject: the process of planning and control of the enterprise, the study of methods and means of effective organization of production, ensuring the promotion of goods in markets, as well as reducing the risks of commercialization in specific conditions, based on goals and objectives.

Key words: enterprise, economic decisions, estimation, production, risks.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 – “ <u>Соціальні та поведінкові науки</u> ”	Цикл професійних дисциплін	
	Напрямок підготовки <u>076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u>		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	4-й
Курсова робота		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		6 й	7 -й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	30 год.	6
		Практичні, семінарські	
		15 год.	4
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		45 год.	140
		Індивідуальні завдання	
		-	-
		Курсова робота	
			-
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 2 : 3;

для заочної форми навчання 1 : 8.

2 Мета і завдання дисципліни

Мета навчальної дисципліни “Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків” є формування знань і навичок з технологією прийняття рішень, основами сучасної економічної ризикології та на основі набутої систематизованої інформації сформувати комплексну систему знань і практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику.

Предметом курсу є відносини та зв'язки елементів господарських рішень, що виникають у процесі проектування, освоєння, виготовлення та реалізації продукції на підприємстві, наукові концепції, відповідні підходи та інструментарій з ризикології, методологія щодо розроблення та прийняття раціональних господарських рішень.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати: загальні закономірності та наукові принципи розробки планів, що відповідають вимогам ринку; методи, способи і прийоми обґрунтування конкретних планових показників; зміст, форму, структуру і порядок розробки плану; вимоги до послідовності процедур складання різних розділів плану; чинники, які впливають на техніко-економічні показники діяльності підприємства та методику їх визначення; механізм взаємодії виробничих підрозділів, функціональних відділів і планових служб при складанні плану; методику контролю за виконанням планових показників

вміти: дослідити кон'юнктуру ринку та життєвий цикл продукції підприємства; правильно визначити обсяги збуту та виробничої програми в умовах конкурентного середовища діяльності підприємства; знаходити рішення тих чи інших економічних проблем, що виникатимуть в процесі їх практичної діяльності; розрахувати техніко-економічні показники діяльності підприємства на плановий період; визначати вплив факторів на планові показники; оцінювати ефективність розроблених планів, здійснювати контроль за їх виконанням та робити висновки.

Завдання дисципліни:

- засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень;
- усвідомлення, що економічні процеси зазнають впливу некерованих чинників та відбуваються в умовах невизначеності, конфліктності, принципової неможливості здійснення точних економічних прогнозів, необхідних для прийняття економічних рішень;
- вивчення методологічних підходів щодо аналізу ризику та управління ним;
- оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси;
- аналіз реальної ситуації, яка склалась у певній галузі, та розробка заходів на перспективу.

Для вивчення дисципліни “ Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків ” базовими є: статистика, інформатика, математика, економічна теорія, менеджмент, маркетинг, економіка підприємства, економічний аналіз.

3.Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є: дисципліни "Планування та контроль на підприємстві", "Економічна теорія", "Маркетинг", "Маркетингові дослідження", "Фінанси", "Організація виробництва", «Економіка підприємства».

4. Очікувані результати навчання

1. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

2. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

3. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

4. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

5. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

6. Вміти працювати як самостійно, так і в команді.

7. Виконувати дослідження за встановленим замовленням.

8. Розуміти та планувати можливості особистого професійного розвитку.

9. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

10. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

11. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації англійською мовою.

12. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб’єктів.

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Загальні принципи обґрунтування та прийняття господарських рішень

Сутнісна характеристика господарських рішень.

Лекція № 1

Поняття господарських рішень та їхні ознаки. Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Способи формалізації та реалізації господарських рішень. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень.

Особливості прийняття рішень господарської діяльності

Лекція № 2

Процес прийняття господарських рішень та його елементи. Основні моделі прийняття рішень. Характер, середовище та умови прийняття господарських рішень. Закони та закономірності, що впливають на прийняття рішень

Методологічні основи розроблення та обґрунтування господарських рішень

Лекція № 3

Технологія прийняття господарських рішень. Методи розробки рішень господарської діяльності. Обґрунтування господарських рішень. Прогнозування та аналіз господарських рішень.

Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності

Лекція № 4

Види ефективності господарських рішень. Організаційна, економічна, технологічна, соціальна, політична ефективність та інші її види.

Умови прийняття ефективного рішення. Принципи оцінки ефективності господарських рішень. Критерії та показники оцінки ефективності господарських рішень.

Прогнозування та аналіз господарських рішень

Лекція № 5

Формальні та неформальні аспекти обґрунтування господарських рішень. Нормативний, описовий та комплексний підходи до обґрунтування та вибору рішень. Факторний та функціонально-вартісний аналіз господарських рішень. Сутність матричних та математичних методів аналізу господарських рішень. Сфери застосування методів та інструментів аналізу господарських рішень.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Оцінювання ризиків

Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності

Лекція № 6

Прийняття господарських рішень в умовах невизначеності. Сутність та види невизначеності. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності. Теорії корисності в системі процесів прийняття рішень.

Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності

Лекція № 7

Сутнісна характеристика ризику. Чинники впливу на ступінь ризику. Функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків.

Якісний та кількісний аналіз економічного ризику.

Лекція № 8

Основні параметри та показники якісного рішення. Оцінювання якості господарських рішень. Види ефективності господарського рішення. Умови та перешкоди прийняття ефективного рішення. Принципи оцінювання ефективності господарських рішень. Сутність якісного аналізу ризиків підприємницької діяльності. Кількісний аналіз ризиків господарювання. Методи кількісного оцінювання підприємницьких ризиків. Експертні процедури й методи суб'єктивних оцінок при визначенні ризику.

Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику

Лекція № 9

Особливості управління ризиками господарської діяльності. Напрями та методи регулювання ступеня ризику. Критерії прийняття рішень за умов ризику. Прийняття господарських рішень у конфліктних ситуаціях. Інвестиційні рішення та критерії їх прийняття. Прийняття фінансових рішень за умов ризику.

Структура навчальної дисципліни

[illegible]

Практичні заняття

Обсяг, год.	Назва та стислий зміст роботи	Мета роботи
1	2	3
	Загальні принципи обґрунтування та прийняття господарських рішень	
1	Сутнісна характеристика господарських рішень 1.Поняття господарських рішень та їх класифікація. 2.Стратегічні та тактичні рішення їх особливості та взаємозв'язок. 3.Особа, що приймає рішення та характеристика складових її образу. 4.Інформаційне забезпечення процесу прийняття господарських рішень.	Метою вивчення теми є систематизація теоретичних знань щодо процесу прийняття господарських рішень, їх природи, умов досягнення, способів формалізації та реалізації. Після засвоєння теми студент повинен вміти розрізняти видові прояви господарських рішень, визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень, вміти формувати інформаційну базу для розробки та обґрунтування господарських рішень.
2	Особливості прийняття рішень господарської діяльності 1. Етапи підготовки, розробки та реалізації рішення 2. Характеристика основних моделей прийняття рішень 3. Середовище та умови прийняття господарських рішень 4. Закони та закономірності, що впливають на прийняття рішень.	Метою вивчення теми є набуття та розвиток теоретичних знань щодо етапів, процедур, корисних структурних схем прийняття господарських рішень, законів та закономірностей, що впливають на процес прийняття рішень. Після засвоєння теми студент повинен вміти використовувати різні методи формалізації моделей прийняття рішень, виокремлювати основні чинники, що впливають на прийняття рішення, ранжувати умови прийняття рішень, розуміти суть законів управління людиною, інерційності людських систем, соціально-психологічних та біопсихічних та їх вплив на прийняття рішень.

2	Методологічні основи розроблення та обґрунтування господарських рішень 1. Технологія прийняття господарських рішень 2. Аналітичні, статистичні та математичні методи розроблення господарських рішень 3. Сутність евристичного програмування та його види 4. Методичні основи обґрунтування господарських рішень 5. Основні завдання, принципи та способи прогнозування господарських рішень 6. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій.	Метою вивчення теми є усвідомлення системи основних ідей, закономірностей процесу прийняття господарських рішень, визначення методів і технології підготовки, розробки, обґрунтування та реалізації господарських рішень. Після засвоєння теми студент повинен знати суть та закономірності процесу обґрунтування господарських рішень, засвоїти специфіку застосування аналітичних, статистичних, математичних, евристичних та інших методів розроблення господарських рішень, розуміти суть підходів до обґрунтування й вибору господарських рішень, володіти методами прогнозування та аналізу господарських рішень.
1	Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності 1. Основні параметри та показники якісного рішення 2. Оцінювання обґрунтованості та якості господарських рішень 3. Ефективність господарських рішень та принципи її оцінювання.	Метою вивчення теми є усвідомлення суті та особливостей процесу оцінювання якості та ефективності господарських рішень. Після засвоєння теми студент повинен виділяти основні параметри якісного та ефективного рішення, розуміти принципи ефективного прийняття, вміти застосовувати систему кількісних та якісних показників для оцінки якості господарських рішень, вирізняти умови та перешкоди прийняття ефективного рішення

1	Прогнозування та аналіз господарських рішень 1. Причини виникнення основних видів господарських ризиків. 2. Сутність кількісного та якісного аналізу підприємницького ризику. 3. Методи кількісного оцінювання ризиків. 4. Експертні процедури й методи суб'єктивних оцінок при визначенні ризику.	Метою вивчення теми є усвідомлення сутності кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків, засвоєння знань про особливості основних видів підприємницьких ризиків. Після засвоєння теми студент повинен вміти застосовувати систему абсолютних та відносних показників для вимірювання ризиків, застосовувати методи оцінювання ризиків
	Ризик і невизначеність при обґрунтуванні господарських рішень	
2	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності 1. Характеристика умов прийняття господарських рішень. 2. Сутність невизначеності та основні причини її появи. 3. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності. 4. Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень.	Метою вивчення теми є засвоєння знань про сутність прийняття господарських рішень в умовах визначеності, ризику та невизначеності. Після вивчення теми студент повинен усвідомити основні причини невизначеності та врахування її в управлінні підприємством, знати критерії обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності, а також застосовувати теорію корисності в системі процесів прийняття господарських рішень, володіти методикою побудови функції корисності.
2	Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності 1. Сутнісна характеристика ризику. 2. Чинники впливу на ступінь ризику. 3. Функції ризику в підприємницькій діяльності. 4. Класифікація підприємницьких ризиків.	Метою вивчення теми є засвоєння знань про сутність ризиків, його основні риси, чинники впливу на ступінь ризику. Після вивчення теми студент повинен знати характеристику підприємницьких ризиків за ступенем впливу на результати діяльності підприємства, функції ризику в підприємницькій діяльності.

2	Якісний та кількісний аналіз економічного ризику 1. Характеристика критеріїв прийняття рішень за умов ризику. 2. Прийняття господарських рішень в конфліктних ситуаціях. 3. Інвестиційні рішення та врахування ризику під час їх обґрунтування. 4. Прийняття фінансових рішень за умов ризику.	Метою вивчення теми є усвідомлення особливостей процесу обґрунтування господарських рішень в умовах ризику. Після засвоєння теми студент повинен розуміти суть поняття ризику та знати характеристику критеріїв прийняття рішень за умов ризику. Володіти специфікою прийняття рішень у конфліктних ситуаціях, вміти враховувати ризик при прийнятті інвестиційних рішень, розуміти сутність фінансових рішень та врахування ризику при їх обґрунтуванні.
2	Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику 1. Особливості управління ризиками господарської діяльності. 2. Напрями та методи регулювання ступеня ризику.	Метою вивчення теми є засвоєння основних методів зниження та управління ризиками в процесі прийняття господарських рішень. Після засвоєння теми студент повинен вміти володіти специфікою прийняття стратегічних і тактичних рішень, що неможливі без урахування ризиків та вміти застосовувати методи управління ризиками.
Всього		15

Лабораторні заняття навчальним планом - не передбачені

Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, і є невід'ємною складовою процесу вивчення конкретної дисципліни. Її зміст визначений робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, картографічними і табличними матеріалами тощо. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який студенти опрацьовують під час аудиторних занять.

Зміст СРС з дисципліни “Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків” складається з таких видів роботи:

- 1) підготовка до аудиторних занять (лекцій);
- 2) самостійне опрацювання матеріалу навчальної дисципліни, запропонованого викладачем, згідно з навчально-тематичним планом;
- 3) виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- 4) підготовка до тестових випробувань.

При складанні плану самостійної роботи студента виходимо з загального обсягу годин, який відведений на самостійну роботу з дисципліни, видів самостійної роботи, що плануються для виконання студентом, загального тижневого бюджету часу студента, фізіологічно обґрунтованих норм навчального навантаження тощо.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – **0,5 год/1 год. занять (1 година на 1 лекцію)**;
- підготовка до практичних занять – **1-2 год/1 заняття**;
- підготовка до семінарських занять – **2-4 год/1 заняття**;
- підготовка до лабораторних робіт – **2-3 год/1 робота**;
- написання рефератів, есе, виконання розрахункових, розрахунково-графічних або графічних робіт, домашньої контрольної роботи, перекладу, аналітичний огляд, аналіз практичних, проблемних ситуацій (обсяг однієї роботи 10-20 аркушів А4) – **мінімум 15 годин на 1 роботу**;
- підготовка до контрольних заходів – **(15-30) год. на 1 захід**

Матеріал, який виноситься на самостійне вивчення

Змістові модулі, теми. Завдання для самостійного вивчення матеріалу	Кількість годин
1	2
М1 – Загальні принципи обґрунтування та прийняття господарських рішень	
Сутнісна характеристика господарських рішень Проблеми, що потребують рішення. Типи проблем та методи їх вирішення. Графічне зображення проблемної ситуації. Сутність та функціональна наповненість господарського рішення.	14
Особливості прийняття рішень господарської діяльності Етапи підготовки, розробки та реалізації господарських рішень. Системний підхід у прийнятті рішень. Багатоаспектний підхід до прийняття господарських рішень.	12
Методологічні основи розроблення та прийняття господарських рішень Детальна характеристика емпірико-теоретичних, логічних методів прийняття господарських рішень та методів їх діагности. Експертні методи та межі їх застосування. Програмно-цільовий підхід до прийняття господарських рішень. Використання нейронних мереж при обґрунтуванні господарських рішень. Метод Монте-Карло і його застосування до оцінки рішень, пов'язаних з ризиком. Методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства.	12
Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх	12

ефективності Крива ризику та процес її побудови. Переваги й недоліки методів кількісного оцінювання ризику інвестиційних проектів. Аналіз варіабельності прибутку.	
Прогнозування та аналіз господарських рішень Хеджування та страхування ризиків. Уникнення та компенсації ризику.	14
М 2 – Ризик і невизначеність при обґрунтуванні господарських рішень	
Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності Матриця прибутків, матриця витрат та особливості їхньої побудови. Аксиоми раціональної поведінки. Поведінкові аспекти ухвалення рішень в різних умовах.	16
Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності Особливості прояву ризику в сучасних умовах. Спеціальні види ризиків. Необхідність управління ризиками господарської діяльності та сутність ризик-менеджменту. Характеристика диверсифікації діяльності підприємства. Модуль “ймовірності виникнення втрат/рівень збитків” для пошуку рішення щодо оптимізації ступеня ризику.	16
Якість та ефективність реалізації господарських рішень Аналіз варіантів і підготовка проектів господарських рішень. Контроль виконання господарського рішення. Етика в прийнятті господарських рішень.	16
Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику Система понять теорії ігор. Чиста та змішана стратегія. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування.	16
Разом	128

6. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля;
- поточний контроль при виконанні самостійної роботи (написання рефератів);
- написання модульної контрольної роботи;
- захист курсової роботи;
- підсумковий іспит.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Рівень засвоєння матеріалу дисципліни здійснюється шляхом проведення поточного модульного контролю (ПМК) у вигляді тестових

завдань різної складності, захисту звітів з практичних робіт, виконання самостійного завдання та підсумкового контролю у формі іспиту.

Підсумкова оцінка з дисципліни складається з оцінок, отриманих за поточний (модульний) контроль, результатів виконання практичних робіт, виконання індивідуального завдання. У разі успішного навчання протягом семестру, тобто своєчасного та якісного захисту практичних робіт, виконання самостійного завдання, отримання мінімально встановленої суми балів по кожному модулю виставляється підсумкова оцінка.

За всі контрольні заходи протягом семестру студент може отримати від 0 до 100 балів. Умовою допуску студента до іспиту є мінімальна сума балів, яку студент повинен набрати у разі виконання всіх елементів модулів. Якщо студент не набрав мінімальну суму балів, йому рекомендується набрати цю кількість за рахунок виконання додаткового індивідуального завдання.

Студент, який отримав за всі КЗ протягом семестру не менше 60 балів, за його бажанням, може бути звільненим від семестрового екзамену. Студент, який набрав за всі КЗ менше 60 балів, складає підсумковий семестровий екзамен, до якого він допускається, якщо має за виконання всіх передбачених елементів модулів необхідну мінімальну суму 50 балів.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Виконання практичних робіт

Практичні роботи	Критерії оцінювання
4	Робота виконана у встановлений термін. Студент самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам.
4-3	Робота виконана самостійно з порушенням встановлених термінів. Студент самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам.
2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент наводить потрібні формули. Розв'язує задачу користуючись алгоритмом. Складений звіт містить неточності у висновках та помилки
1	Студент складає скорочену умову задачі, робить обчислення лише за готовою формулою.
0	Студент не розв'язує задачі
	<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми у першому модулі 28 балів (7 робіт по 4 бали), у другому модулі 32 бали (8 робіт по 4 бали)</i>

Поточний модульний контроль

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал МК1	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Бал МК2	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Модуль 1		
Виконання практичних завдань	7x4=28	2x5=10
Поточний модульний контроль	1x10=10	1x10=10
Самостійна робота	5	25
Всього	43	45
Модуль 2		
Виконання практичних завдань	8x4=32	2x5=10
Поточний модульний контроль	1x10=10	1x10=10
Самостійна робота	5	25
Всього	47	45
Іспит	10	10
Всього	100	100

8. Критерії оцінювання результатів навчання

	Денна форма		Заочна форма	
	Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
Модуль 1				
ЗМ1	Практичні роботи 1-7	28	Практична робота 1,2	10
	Модульна контрольна робота	10	Модульна контрольна робота	10
	Самостійна робота	5	Самостійна робота	25
	Сума	43	Сума	45
Модуль 2				
ЗМ3	Практичні роботи 8-13	32	Практична робота 1,2	10
	Модульна контрольна робота	10	Модульна контрольна робота	10
	Самостійна робота	5	Самостійна робота	25
	Сума	47	Сума	45
	Екзамен	10	Екзамен	10
	Сума	100	Сума	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

У якості наочного матеріалу під час лекційних та практичних робіт використовуються роздатковий матеріал, методичне забезпечення для вирішення практичних задач та ситуацій.

Під час проведення контрольних заходів рівень засвоєння матеріалу змістового модуля оцінюється шляхом проведення модульної контрольної роботи (МКР) та захисту практичних робіт.

10. Рекомендовані джерела інформації Основна література

1. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дис. / В.В. Вітлінський // — К.: КНЕУ, 2019. — 292 с.
2. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті. / В.В. Вітлінський // — К.: ТОВ «Борисфен», 2018. — 326 с.
3. Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризику / С.М. Клименко, О.С. Дуброва // — К.: КНЕУ, 2018. — 272 с.
4. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання: Навч. посіб. / Н.І. Машина// — К.: ЦНЛ, 2018. — 188 с.
5. Хвостіна І.М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навчальний посібник / І.М. Хвостіна //– Івано-Франківськ: Факел, 2019. – 258 с.
6. Хвостіна І. М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: практикум / І. М. Хвостіна, Н. Б. Мязіна // – Івано-Франківськ : Факел, 2013. – 221 с.

Додаткова література

7. Андрійчук, В. Г. Менеджмент: Прийняття рішень і ризик: Навч. посіб. / В.Г. Андрійчук // — К: КНЕУ, 2018. — 316 с
8. Василенко В. А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навчальний посібник / В.А. Василенко // — К.: ЦУЛ, 2019. — 420 с.
9. Вітлінський В. В. Аналіз, оцінка і моделювання економічного ризику / В.В.Вітлінський //— К.: Деміур, 2016. — 212 с.
- 10.Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. / В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко // — К: КНЕУ, 2019. — 480 с.
- 11.Гранатуров В. М. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу./ В.М. Гранатуров, О.Б. Шевчук //— К.: Зв'язок, 2015. — 152 с.
- 12.Вітлінський В.В. Економічний ризик: ігрові моделі: Навч. посіб. / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко // — К.: КНЕУ, 2017. — 446 с.
- 13.Івченко І. Ю. Економічні ризики: Навч. посіб. / І.Ю.Івченко // — К.: ЦУЛ, 2014. 304 с.
- 14.Кігель, В. Р. Математичні методи прийняття рішень у ефективному підприємстві: Монографія / В.Р.Кігель // — К: ІЕУГП, 2019. — 269 с.
- 15.Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений: Учеб. пособие. / В.М.Колпаков // — К.: МАУП, 2013. — 256 с.
- 16.Іпатов Е.Ф. Психологія управління в бізнесі: Навч. посіб. / Е. Ф. Іпатов, К. М. Левківський, В. В. Павловський// — Х.; К.: НМЦВО, 2012 — 320 с.
- 17.Редченко К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі/ К.І.Редченко // — 2-ге вид., доп. — Львів: Новий Світ-2000, 2013. — 271 с.
- 18.Рогальський Ф. Б. Математические методы анализа экономических систем. Кн. 1. Теоретические основы / Ф.Б.Рогальський, Я.Е.Курилович, А.А.Цокурєнко // — К.: Наук. думка, 2011. — 230 с.
- 19.Ястремський О. І. Основи мікроекономіки: Підручник/ О.І.Ястремський // — К.: Знання, 2018. — 674 с.

Методичні вказівки та методичні розробки

1. Філіпішина Л.М., Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків Методичні рекомендації щодо виконання курсової роботи студентами денної та заочної форм навчання. - Первомайськ: ПФ НУК, 2018. – 35 с.
2. Філіпішина Л.М.Методичні вказівки для тестового контролю знань, практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків» для студентів усіх форм навчання за напрямом «Економіка підприємства» - Первомайськ: ППН НУК, 2016. – 55 с.
3. Філіпішина Л.М.. Методичні вказівки до самостійного вивчення курсу та практичних занять з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків» для студентів 4 курсу. – Первомайськ: ПФ НУК, 2018. – 55с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Бюджетний кодекс України - <http://zakon.rada.gov.ua>.

Державна казначейська служба України. Звітність про виконання бюджетів
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?>

Цілі розвитку тисячоліття // ПРООН. -

<http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/2015%20MDGs%20Ukraine>

Офіційний сайт Державної служби статистики України –

<http://www.ukrstat.gov.ua>.

Звіти про виконання місцевих бюджетів України. - <http://treasury.gov.ua/>